

To cite this article: Temelli, E. (2022). “Incel” Örneği Üzerinden Çevrim içi Mizojinist Gruplar ve Şiddet Eylemleri. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 6(1), 11-30

Submitted: December 08, 2021

Accepted: April 26, 2022

“INCEL” ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN ÇEVİRİM İÇİ MİZOJİNİST GRUPLAR VE ŞİDDET EYLEMLERİ

Ecenur Temelli¹

ÖZET

İnternet çeşitli ideolojilerin yayılması ve takipçi bulması açısından büyük avantajlar sağladığı gibi, kadını hedef alan nefret söylemleri ve saldırılara da ev sahipliği yapabilmektedir. Bu gibi şiddet temelli eylemler erkek evreni olarak adlandırılan özellikle heteroseksüel erkek toplulukları ile ilişkilendirilmektedir. Erkek evreni birçok alt grubu barındırmakla birlikte aralarında en radikal ve şiddet yanlısı olan grup *incel* topluluğu olarak görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı *incel* topluluğu örneği üzerinden kadına karşı oluşturulan düşmanlık çevrim içi ideolojileri sunmaktır. Bu doğrultuda *incel* düşüncesinin erkek evrenindeki yeri, kadına yönelik tutumu ve jargonu ilgili alanyazın çerçevesinde incelenmiş, kendini *incel* olarak tanımlayan bireylerin gerçek hayatta gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri derlenmiştir. Son olarak Türkiye’deki erkek evreni ile ilgili çalışmalar ele alınmıştır. Sonuç olarak, başta *incel* toplulukları olmak üzere çevrim içi ortamda oluşmuş mizojinist grupların özellikleri ve toplumsal kültürel önemi, ilgili alanyazın dahilinde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Incel, Mizojini, Anti-feminizm, Siber psikoloji.

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. temelliecenur@gmail.com

ONLINE MISOGYNIST GROUPS THROUGH INCEL EXAMPLE AND VIOLENT BEHAVIORS

ABSTRACT

While internet provides many advantages about ideologies to spread and find followers, also can be a place where hate speech and harassment toward women exist. Violent behaviors found to have a relationship between a heterosexual male groups named manosphere. While manosphere consists more than one subgroups, it is found that the most violent and extremist one is incels.

This study aims to present online hostile ideologies toward women through incel community. In this direction, the place of incel community in mesosphere, its attitudes toward women, and used language and jargon are examined. Also violent acts of people who are self descriptive incels are reviewed. All in all, features of online misogynist communities, especially incels and their social-cultural importance are discussed within the scope of relevant literature.

Keywords: Incel, misogyny, anti-feminism, cyber psycholog

GİRİŞ

Çevrim içi ortamlarda anonim olabilme imkanı insanlara kendilerini ifade edebilmek adına büyük ölçüde özgürlük, cesaret ve rahatlık vermektedir. Öyle ki bu olumlu bir durum gibi görülse de çok çabuk suistimal edilebilmekte, internet nefret ve ekstremist ideolojileri yaymak için “ideal” bir ortam haline gelebilmektedir (Jardine, 2015). Bu doğrultuda, sanal ortamda paylaşılan radikal fikirler, sanal ortamda gerçekleşen suçların yanında, gerçek hayattaki şiddet davranışlarıyla, hatta terör saldırılarıyla ilişkilendirilmektedir (Kowalski ve Limber, 2013; Sallavaci, 2018). Bu doğrultuda internetin, terör gruplarının operasyonlarını daha etkili bir şekilde sürdürmelerine ve takipçilere daha geniş bir coğrafyada ulaşmalarına olanak verdiği ve yakalanma olasılıklarını düşürdüğü bildirilmektedir (Weimann, 2004; Whine, 1999). İnternetin tüm dünyadaki kullanıcılara ulaşmaya, anında ve düşük giderle iletişim kurabilmeye imkan vermesi, kullanıcılara anonim olma fırsatı sunması ve kullanmak için fazla beceri gerekmemesi gibi özellikleri bu bağlamda bir avantaj olarak değerlendirilmektedir (Lachow ve Richardson, 2007; Weimann, 2004; Whine 1999).

Bu doğrultuda, internette spesifik ideolojilere ait kötü niyetli, üyeleri radikalleştirme amacı taşıyan forumların bulunduğu (Aly, Macdonald, Jarvis ve Chen, 2017), 4chan adlı imaj panosunun ise “internet hate machine” (internet nefret makinesi) olarak adlandırıldığı görülmektedir (Bernstein, 2011). İnternetin kadına

yönelik nefret suçları ve kadın karşıtı uç ideolojilerin yayılmasına da ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Çevrim içi cinsiyete dayalı nefret davranışları, cinsiyetlere özgü stereotiplerin kullanılmasından kadına karşı açıkça yöneltilmiş şiddet içerikli saldırılara kadar genişleyen bir spektruma yayılmaktadır (Mattheis ve Waltman, 2020). Bu tür kadın düşmanı topluluklara bir örnek olarak da Kore’de son yıllarda yükselişe geçen Ilbe topluluğu verilebilir. Sağ kanat ve muhafazakar taraftarların oluşturduğu Ilbe topluluğu mozojini, zenofobi ve dinciliği desteklemektedir (Um 2016; Yun 2013). Ilbe topluluğunda “kadınlar her üç günde bir dövülmelidir” anlamına gelen *samilhan* tabiri ile paylaşımlarda bulunmaktadır. Bu gibi mizojinist eylemler “*manosphere* (erkek evreni)” olarak adlandırılan dijital maskülinist kültürün oluşturulduğu anti-feminist çevrim içi hareket ile ilişkilendirilmektedir (Mattheis ve Waltman, 2020; Messerschmidt, 2019; Nagel, 2017). Sosyal açıdan kabul edilmeyecek anti-feminist görüşlerin erkek evreninde yayılmasını kolaylaştıran etmenlerden biri kişilerin anonim olabilme imkanlarının varlığıdır (Poland, 2016).

Erkek evreni içinde yer alan, kadınlara yönelik aşağılayıcı bir tutum ve şiddet olumlaması içeren, çevrim içi bir grup olan incel oluşumu, çeşitli platformlarda cinsel ilişkiye girememeleri yüzünden kadınları ve feminizmi suçlamakta, kadınlar tarafından reddedilmekten kaynaklanan öfkelerini paylaşmaktadır. Bu doğrultuda, kadınların genetik olarak erkeklerden daha zayıf olduğunu, feminizmden önce erkekleri reddedemedikleri fakat sonrasında kendi bedenleri ile karar vermeye başlamaları ile daha “yakışıklı ve zengin” erkeklerle birlikte olmayı tercih ettiklerini savunan bir “ideoloji” geliştirmişlerdir (Ging, 2017). Incel düşünceye sahip bireylerin kadın karşıtı söylemleri sadece çevrim içi platformlarda yaptıkları paylaşımlarla sınırlı kalmamakta, özellikle son yıllardaki, kadın ve çiftlere karşı gerçekleştirilen şiddet olaylarıyla ilişkilendirilmektedir (Hines, 2019). Bu yazının amacı, çevrim içi ortamda yapılmış mizojinist bir oluşum olan incel topluluğu üzerinden, kadın düşmanı grupları, kullandıkları dili, şiddet davranışları ile ilişkilerini incelemek ve bu alanda yapılmış çalışmalarını derlemektir. Ek olarak Türkiye’de çevrim içi erkek evreni gruplarını yapılan kısıtlı çalışmalar çerçevesinde ele almak amaçlanmaktadır.

Tanım ve Tarih

70ler'deki feminizm yükselişinden sonra, bu harekete bir tepki olarak Erkek Kurtuluş Hareketi (The Men's Liberation Movement) oluşmaya başlamıştır (Carrigan, Connell ve Lee, 1985) Erkek Kurtuluş Hareketi başlarda geleneksel erkek cinsiyet rollerini eleştirse de, ileriki dönemlerinde problemin feminizm ve kadınların güçlenmesinden doğduğunu savunan anti feminist grupların doğmasına sebep olmuştur (Messner, 2016). Erkeklerin özgürlüğü hareketinden doğan görece daha yeni oluşumlar bu bağlamda çevrim içi mecralarda da yerini almıştır. Sadece erkeklerle ilgili olduğu düşünülen konuların gündeme getirildiği ve sadece erkeklerden oluşan, *mgtow*, *incels*, *pick up artists* gibi alt grupları olan bu çevre “manosphere (erkek evreni)” olarak adlandırılmaktadır (Dewey, 2014). Erkek evreninde partnerlerle ilgili problemler, velayet, zorunlu askerlik, işsizlik, evsizlik, gibi konular tartışılabilirken ortak olarak cinsiyet eşitliği ve feminizm karşıtı bir tutum sergilenmektedir (Flood, 2004; Schmitz ve Kozyak, 2016).

Erkek evrenindeki gruplardan biri olan *Men's Rights Activists* (MRA; Erkek Hakları Aktivistleri), erkeklerle ilgili sosyal konulara ve kurumlara odaklanırken, erkeklere yönelik bi cinsiyet ayrımcılığının olduğunu savunmaktadırlar (Coston ve Kimmel, 2012). *Men Going Their Own Way* (MGTOW; Kendi Yollarına Giden Erkekler), toplumun erkeklere karşı olduğunu savunarak kadınlarla olan evlilik ilişkisine karşı bir tutum sergilemektedirler. Fakat bu sistemi değiştirmek imkansız olduğu için “kendi yollarına giderler” ve istemli olarak kadınlarla ilişki kurmaktan kaçınırlar. (Coston ve Kimmel, 2012). *Pick Up Artists* (PUA; Tavlama Ustaları) topluluğu ise genellikle erkeklere kadınları “tavlama” konusunda yardımcı olacak teknik, strateji ve düşünce yapısı gibi “oyunlar” oluşturmaktadır (Lilly, 2016).

Involuntary celibate kavramının (istemsiz bakir) kısaltması olan incel ise, akademik olarak ilk defa Donnelly ve arkadaşları (2001) tarafından incelenmiş, cinsel ilişkiye girme konusunda istekli olan fakat en az altı aydır cinsel partner bulmada yetersiz olan kişileri tanımlamak için kullanılmıştır. Daha öncesinde ise, Alana isimli bir kadın, hem kadınlar hem erkekler için cinsel gerilimlerini paylaşabilecekleri güvenli bir ortam olarak düşünülen “*You're Not Alone*” forumunu kurmuştur. Başlangıcındaki olumlu niyete rağmen zamanla kendini incel olarak tanımlayan, çoğunlukla beyaz heteroseksüel erkeklerden oluşan bir topluluk haline gelmiştir (Ohlheiser, 2018). Son yıllarda ise incel topluluğu, toplumsal cinsiyet, feminizm/antifeminizm, terör, psikoloji gibi perspektiflerden incelenmektedir

(Byerly, 2020; Hines, 2019). Erkek evreni grupları bloglarda, forumlarda, subredditlerde, anonim imaj panolarında kendilerine ait “ideolojileri”, fikirleri, önerileri ve yorumları paylaşmaktadırlar (Austin, 2019). Incel topluluğuna üye olan veya incel fikirleri benimsemiş bireylerin sayısı tam olarak bilinmese de, incel subredditinin ilişkili terör olayları nedeniyle 2017’de moderatörler tarafından kapatıldığı sırada ortalama 40 bin üyesinin olduğu bildirilmektedir (Solon, 2017).

Anti-feminist oluşumların düşünce yapısı maskülizm ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Maskülizm ise anti-feminist bir hareket olmakla birlikte eşitlikçi olmayan sosyal ve politik bir ataerkil sistemin savuncululuğunu yapma olarak tanımlanmaktadır (Blais ve Dupuis-Deri, 2012). Anti-feminist toplulukların incelendiği bir çalışmada, görece yeni oluşturulan toplulukların daha mizojinist ve toksik olduğu tespit edilmiştir (Riberio vd., 2020). Ek olarak, erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da hegemonik maskülinitenin, bireylerin diğerlerini duygusal olarak manipüle etme yetenek ve isteğini öngördüğü raporlanmıştır (Waddell, Van Doorn, March ve Grieve, 2020).

Bir İdeoloji Olarak Incel Düşüncesi

Bu çalışmada örnek olarak incelenen incel topluluğu, kadınların genetik açıdan erkeklerin aşağısında yer aldığını savunan, kadınları cinsel olarak metalaştıran ve bu doğrultuda kadınları kendilerini cinsel ve/veya romantik olarak reddetmekle suçlayan, mizojinist aşırı uç bir erkek havuzunu temsil etmektedir. Kendini incel olarak tanımlayan bireyler, çeşitli platformlarda cinsel ilişkiye girememeleri yüzünden kadınları ve feminizmi suçlamakta, kadınlara yönelik, reddedilmeden kaynaklanan öfkelerini dile getirmektedirler (Ging, 2017). Incel bireyler, feminizmin kadın-erkek ilişkilerini etkilediğine, özellikle kadınların eş bulma seçimlerini değiştirdiğine inanmaktadır. Bu düşünceye göre, feminizmin yükselişi ile birlikte kadınlar kendi bedenleri üzerinde hak ve söz sahibi olmaya başlamışlar ve toplumun heteroseksüel tek eşli olan dağasının bozulmasına neden olmuşlardır (Jones, 2020; Zimmerman, 2018). Incel düşünce, kadınların çoğunlukla hipergamiyi benimsediklerini ileri sürmektedir. Hipergami terimi, kadınların tüm olası ilişki seçeneklerini açık tutarak en çok istenen/uygun kişiyle evlenme veya çıkma dürtüsü olarak tanımlanmaktadır (Wasniewska, 2020). Bu doğrultuda kadınların “genetik açıdan üstün”, “zengin” ve “yakışıklı” erkekleri seçtiklerini ve kendileri bu özelliklerden yoksun oldukları için kadınlarla sağlıklı iletişim kuramadıklarını düşünmektedirler. Bu doğrultuda kadınlara, cinsel seçilimi yönlendirdikleri ve bu süreçte “güç” sahibi oldukları için öfke beslemektedirler (Baele, Brace ve Coan,

2019; Jones, 2020). Bu düşünce genellikle psödo-bilimsel bulgularla ve/veya genetik determinizm ve kadın erkek davranışlarını cinsel seçim üzerinden açıklayan evrimsel biyoloji ve psikoloji alanında yapılmış çalışmaların yanlış yorumlanmasıyla temellendirilmektedir (Ging, 2017; Lindsay, 2020).

Incel düşüncesini benimsemiş bireyler kendilerini fiziksel olarak istenmeyen olarak algılamaları nedeniyle kadınların eş bulma seçimleri doğrultusunda dışlandıklarını düşünmektedirler (Sargoza, 2020). Inceller ırkları, fiziksel özellikleri, mental veya psikolojik özellikleri, kişisel görüşleri gibi faktörler sebebiyle ilişki kuramadıklarını düşünmektedirler. Kadınlar gibi erkekleri de dış görünümüne ve çekicilik düzeylerine göre sınıflandırdıkları, kişinin değerinin tek göstergesi olarak fiziksel çekiciliği kabul ettikleri görülmektedir (Waśniewska, 2020). İstenen, çekici özelliklere sahip erkekler toplumsal hiyerarşinin en üst tabakasında görülmektedir. Toplumdaki güçlü erkeklerin yakışıklı ve beyaz olma gibi özelliklere sahip olduğu düşüncesi, ideoloji tarafından aşırı uçlaştırılmıştır (Papadamou vd., 2020). Bu sebeple, incel topluluklarında cinsel deneyim yaşayamama problemlerini çözmeye yönelik, özellikle çekici olarak algılamadıkları fiziksel görünümlelerini değiştirme veya maddi gelirlerini artırma doğrultusunda öneriler paylaşılmaktadır (Collins, 2018).

Incel Jargonu

Incel topluluğunun gelişim sürecine özel bir jargonun kullanılması da dahil olmuştur. Incel topluluğu kişileri cinsiyetlerine, etnik kökenlerine, cinsel hiyerarşilerine ve algılanan toplumsal statülerine göre etiketleyen “Chad”, “Stacy”, “Becky”, “normie”, “alfa” ve “beta” gibi çeşitli terimler üretmişlerdir. Incel jargonunda, kendilerini reddeden çekici kadınları “Stacy” ve onların birlikte olmayı seçtikleri “alfa” erkekleri ise “Chad” olarak adlandırmışlardır. “Chad” beyazlar için kullanılırken, çekici siyahiler “Tyron”, Asyalılar ise “Chang” olarak isimlendirilmektedir. “Normie” ortalama görünümlü erkekler için kullanılırken “Brad” görece daha çekici erkekleri ifade etmek için kullanılmaktadır Buna karşılık cinsel birliktelik kuramaya engel olan özelliklere sahip kişiler “beta” olarak tanımlanmaktadır. (Waśniewska, 2020; Zimmerman, 2018).

Incel ve erkek evreni jargonunda geniş bir yere sahip bir diğer konsept ise “kırmızı hap felsefesidir”. Genellikle tüm erkek evreni gruplarının ortak olarak “kırmızı hap felsefesini” benimsediği görülmektedir. “Kırmızı hap felsefesi” Matrix (1999) filminin ana karakterlerinden biri olan Morpheus’un Neo’ya kırmızı ve mavi olmak üzere iki hap uzattığı sahnesine gönderme yapmaktadır; kırmızı hap

rahatsız edici olsa da gerçekleri, mavi hap ise rahat, mutlu ama sahte olan hayatı, bir simülasyon olan Matrix'i temsil etmektedir. İsmi Matrix filminin bu ünlü sahnesinden alan "kırmızı hap felsefesi" erkekleri feminizmin yarattığı delüzyon ve sahtelikten kurtarıp, özgür bırakma amacını taşımaktadır. Kırmızı hapla incel düşünce bağlamında çekicilik ve sosyalleşme ile ilgili gerçekler sunulmakta, mavi hapla ise, sosyal bağlamda fiziki görünüşün en önemli etmen olduğu görüşünün karşısında yer alan "yanlış" düşünceleri bilinçli bir şekilde savunmayı temsil etmektedir. Kişinin "kırmızı hapi alması" kadınların feminizmi erkeklere karşı bir silah olarak kullanarak, onları seks ve aşktan mahrum ettikleri gerçeğini anlamlarını ifade etmektedir (Waśniewska, 2020). Kırmızı hap ile feminizmin geleneksel cinsiyet rollerini ortadan kaldırma hedefine karşı erkekliğin yeniden inşası amaçlanmaktadır (Kelly, 2017). Bununla birlikte, kırmızı-mavi hap ikililiği incel topluluğu tarafından, *black pill* ve *purple pill* kavramları eklenerek genişletilmiştir (Waśniewska, 2020).

Incel jargonu, bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve tanımlamaları doğrultusunda da kavramlar içermektedir. Örneğin, *braincels*, çok zeki oldukları için; *mentalcels* psikiyatrik bozuklukları olduğu için cinsel partner bulamayan inceller için kullanılır. *Stormfrontcel*, *baldcel*, *truecel*, *marcel* gibi tanımlamalar sıklıkla kullanılmaktadır (Waśniewska, 2020).

Incel Topluluğu ve Şiddet Davranışı İlişkisi

Feminizmin, kadına yönelik erkek kaynaklı fiziksel ve cinsel şiddeti görünür kılmış ve kılmaktadır (Gadd ve Jefferson, 2007). Incel topluluğunda, toplumdaki baskılayıcı feminizm olarak gördükleri görüşü yıkma amacıyla gerçekleştirilecek olan "beta" erkeklerin ayaklanmasından bahsedilmektedir (Chocksi, 2018). Incel ideoloji feminizmin toplumu mahvettiğini, çözüm için ise erkeklerin egemenliğinde gerçekleşecek, beyaz erkeklerin üstünlüğünün geri kazanılacağı bir çeşit "cinsiyet ayaklanması" gerektiğini savunur (Zimmerman, 2018). Bazı üyeler daha ekstrem bir tutum ile cinsel kölelik, kadınların bölüşümü ya da kadınlara yönelik cinsel ve fiziksel şiddetin olumlanması gibi düşünceler paylaşmaktadırlar. Bu doğrultuda, incel özelliklerinin tecavüz ve güçlü silahların kadınlar üzerinde kullanılmasıyla ilgili şiddet fantezileri ile ilişkili olduğu görülmektedir (Scaptura ve Boyle, 2019). Kendini incel olarak tanımlayan erkeklerin kadınlara yönelik şiddet olumlanması geniş bir spektrumda değişse de, hepsi ortak olarak kadınları suçlayıcı bir tutum içindedir (Byerly, 2020). Kadın nefretinin ifade edildiği mesajların

çoğunluğunun düşmanlık, gözdağı, saldırganlık, hakaret ve arkadaş canlısı olmayan bir ton içerdiği bildirilmektedir (Turnage, 2007). Kadınlar sosyal düzendeki yerlerini ya da kendi amaçları doğrultusunda erkekleri reddettiklerinde, “incinmiş” erkeklerin hedefi haline gelmektedir (Bratich ve Banet-Weiser, 2019). Bu doğrultuda yapılmış çalışmalar, iş ortamındaki kadınlar tarafından tehdit edilmiş hisseden ve kadınların sosyal gelişimlerinden rahatsız olan erkeklerin daha yüksek oranlarda maskülen kişilik özelliklerine sahip oldukları ve kadınlara öfke ve saldırganlık sergileme eğilimi sergiledikleri gözlemlenmektedir (Dahl, Vescio ve Weaver, 2015; Eisler, Franchina, Moore, Honeycutt ve Rhatigan, 2000; Munsch ve Willer, 2012; Reidy, Berke, Gentile ve Zeichner, 2014). Kendini ortalama erkeklerden daha az maskülen gören erkeklerin, çevrim içi tacizi daha yüksek oranda onayladığı tespit edilmiştir (Rubin, Blackwell ve Conley, 2020). Bates’e (2020) göre, bu doğrultuda kadınlar insanlıktan çıkarılıp objeleştirilmekte, kendi hayatları ve bedenleri hakkında karar vermek için ya çok “kötü” ya da çok “aptal” oldukları düşünülmektedir. Ek olarak, incel düşüncenin, cinsel market, kadınların doğuştan kötü huylu olması, masküleniteyi yasallaştırma, erkek baskısı ve şiddet kavramları çevresinde yapılaşığı tespit edilmiştir (O’Malley, Holt ve Holt, 2020). Incel topluluğunda, diğerlerine yönelik şiddet olumlamasının yanında, kendilerine yönelik zarar verme davranışları da tartışılmakta, kendini asma anlamına gelen “roping” ifadesi kullanılmaktadır (Papadamou vd., 2020).

Jane (2017) kadın düşmanlarının, kadınları istismar etmek için çok az sonuçla hiç olmadığı kadar fazla fırsata sahip olduklarını ve kadınların da hiç olmadıkları kadar görünür ve ulaşılabilir durumda olduklarını belirtmektedir. Bu doğrultuda, kadınların internet ortamında da çeşitli şekillerde mağduriyet yaşadıkları bilinmektedir. Çevrim içi ortamda kadın mağduriyetinin incelendiği çalışmalar, sosyal paylaşım platformlarında kadınların farklı şekillerde, bazen tek bir istismarcı, bazen de istismarcı grubu tarafından mağdur edilebildiğini göstermektedir. İstismarcı kadın veya erkek olabilmekte, istismarın boyutu sadece cinsellikle sınırlı kalabilmektedir. Kadınlar, cinsellikleri, ideolojileri, medeni durumları, meslekleri veya belirli bir gruba katılımları veya bu gruptaki popülerlikleri nedeniyle hedef olarak seçilebilmektedirler. Olguların büyük çoğunluğunda istismarcıların erkek ve istismar motivasyonlarının ise cinsel olduğu kaydedilmektedir. Kadınların ise genellikle bireylere ideolojik farklılıkları nedeniyle ve nefret veya intikam amacıyla hareket ettikleri raporlanmaktadır (Halder ve Jaishankar, 2011). Ek olarak Amerika’da, çevrim içi mizojinist davranışlar ile eyalet başına düşen tecavüz vakası sayısı arasında bir ilişki tespit edilmiştir (Fulper vd., 2014).

Incel topluluğu bir grup gencin oluşturduğu bir “trol” grubundan çok daha fazlası haline gelmiş durumdadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde son 5 yılda meydana gelen toplu katliam saldırganlarının, çeşitli çevrimiçi topluluklarda cinsel veya romantik reddedilmeden kaynaklanan öfkelerini paylaştıkları ve kadınlara yönelik cinsiyetçi söylemlerde buldukları tespit edilmiştir (Hines, 2019). 2014 Mayıs’ında, Amerika, California’da 22 yaşındaki Elliot Rodger kız yurduna bir silahlı saldırı düzenlemek istemiş, yurda girmeyi başaramayınca çevredeki kişileri hedef almıştır. Altı kişinin ölümüne sebep olan ve on dört kişiyi yaralayan Rodger sonrasında arabasında kendisini vurarak intihar etmiştir. Kendini reddeden kadınlardan intikam alacağını belirten 137 sayfalık “*My Twisted World (Hastalıklı Dünya)*” adlı manifestosu ve kadınlara yönelik nefret söylemlerinde bulunduğu çok sayıda YouTube videosu bulunmaktadır. Incel forumlarında kendisinden “*the Supreme Gentleman (Üstün Beyfendi)*” olarak bahsedilmekte, ideolojilerinde bir mihenk taşı olarak kabul edilmektedir (Hoffman, Ware ve Shapiro, 2020; Santa Barbara County Sheriff’s Office, 2015).

2018 Nisan’ında Kanada Toronto’da 25 yaşındaki Alek Minassian, bir minibüs kiralayıp sekizi kadın, on kişiyi öldürmüş ve on dört kişiyi yaralamıştır. Saldırısından önce Minassian, Facebook profilinde Rodger’i övdüğü, incel isyanının başladığını, Chad ve Stacyler’i devireceklerini belirten bir paylaşımda bulunmuştur (Hoffman, Ware ve Shapiro, 2020).

Minassian’ın saldırısından 6 ay sonra Kasım’da, 40 yaşındaki Scott Beierle Amerika, Florida’da iki kadını öldürmüş ve daha sonra intihar teşebbüsünde bulunmuştur. Beierle’nin de uzun süredir incel fikirlere sahip olduğu ve incel taraftarlarını destekleyici, mizojinist video ve müzik paylaştığı bildirilmektedir. Bahsedilen tüm saldırganlarda ortak olarak, incel ideolojiyle paralel bir şekilde çoğunlukla coğrafi çevrelerindeki kadınları hedef almaları görülmektedir. Ek olarak, hepsinin incel topluluklara üye olduğu, bu guruplarda fikir alışverişinde buldukları bilinmektedir (Hoffman, Ware ve Shapiro, 2020). Williams ve Arntfield’in (2020), cinayet teşebbüsünde bulunan yedi incel birey ile yaptıkları çalışması doğrultusunda, bu bireylerin yaşamın bir çok alanı ile ilgili umutsuzluk ve çaresizlik hissettiklerini, buna karşılık genel acılarının nedeni olarak kadınları suçladıkları gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda incel topluluğunun erkek evreni toplulukları arasındaki en aşırı uç oluşum olduğu düşünülmektedir (Papadamou vd., 2020).

Reddit üzerindeki erkek evreni ile ilgili 6 milyon gönderinin incelendiği çalışma sonucunda, kadın düşmanlığının artış gösterdiğini, grup üyelerinin şiddet eğilimleri sergiledikleri ve feminist çalışmalardaki şiddet, mizojini ve düşmanlıkla ilgili teorilere kanıt oluşturdukları görülmüştür (Farrell vd., 2015). Kırmızı Hap düşüncesi ile hazırlanmış 26 metnin içerik analizini yapan Van Valkenburgh (2018) ise metinlerin sadece hegemonik maskülinite argümanlarını içermediğini, aynı zamanda baştan çıkarma stratejileri üretirken neoliberal ve bilimsel argümanları yoğun olarak birleştirdiklerini tespit etmiştir.

Türkiye’de Erkek Evreni

Erkek egemen çevrim içi grupların Türkiye’de de takipçileri bulunmaktadır. Erkekadam.org, kirmizihap.net, reddedildim.com, alfaloji.net gibi websiteleri erkek evrenince, cinsiyetçi söylemlerle oluşturulan Türk web sitelerine örnek olarak verilebilmektedir. Ek olarak, erkek evreni ilişkili yorumların ve önerilerin bulunduğu çok sayıda Twitter, Youtube ve Instagram hesabı ile subredditler bulunmakta, benzer yorumlarla Türk anonim imaj panolarında da karşılaşılmaktadır. Sinan Akyüz’ün (2010) yayımladığı “Etekli İktidar” adlı kitap Türkiye’deki erkek hakları ile ilgili yayımlanmış ilk kitap olarak kabul edilmektedir (Elgün, 2020). Ayrıca Serkan İnci ve İsmail Alpen’in (2019) “erkeklerin feminist toplumda yaşadıkları sorunları” ele alan “Feminist Dünyada Erkek Olmak” adlı kitabı da bu alandaki yayımlara örnek gösterilebilir.

Türkiye’deki çevrim içi kadın düşmanı ve eşitlik karşıtı oluşumlarla ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Elgün’ün (2020), www.erkekadam.org blogundaki 188 gönderinin incelendiği çalışması sonucunda 3 temaya ulaşılmıştır. *Hegemonik erkeklik*, alfa zihniyetine sahip, duygusal açıdan güçlü, girişimci, erkek arkadaşları ile vakit geçiren, hobileri olan, baskın, maskülinitesinin farkında olan, disiplinli; *madun erkeklik*, feminen, duygusal açıdan güçsüz, uysal, itaatkar, monogamik olarak tanımlanmıştır. Üçüncü tema ise erkeğin yaşam biçimine yönelik öğütler, moda, aksesuar, kozmetik gibi konularda önerilerde bulunma olarak belirlenmiştir. Erkekadam.org sitesinde erkekliğin toplumsal olarak iğdiş edilip, dışlaştırıldığı düşüncesini savunmakta bu nedenle erkekliğin yeniden kazanılması için öğütler paylaşmaktadır. Gerçek erkek baskın, özgüvenli, spor ile uğraşan, maskülen, yüksek testosteronlu, sağlıklı yaşayan, yakışıklı ve uzun süreli ilişkiler yaşamayan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Alfa olabilecek erkeklerin, güçlü, espirili, statü sahibi, erkek arkadaşlarıyla sosyalleşen ve cinsel pazar değeri yüksek olduğu belirtilmektedir. Madun erkeklik ise, erkek hiyerarşisinde alfa erkeğin

altında yer alan, itaatkar, tek eşli yaşam süren, uysal erkekleri temsil etmektedir (Elgün, 2020).

Öztürk (2021) Twitter'daki #erkekyerinibilsin etiketi üzerinden gerçekleştirdiği inceleme sonucunda üç temaya ulaşmıştır. Bulgular, Twitter'ın ağlar arası erkekliğin inşasında kullanıldığını göstermekte, hegemonik erkekliğin madun erkekliğin dışlanması ve aşağılanmasıyla kurulmaya çalışıldığına ve anti-feminist bir söyleme dayandığına işaret etmektedir. Kırmızı hap, alfa/beta erkeklik gibi erkek evreni jargonu Twitter'da da kullanılmakta, gerçek - madun erkeklik ikililiği ile burada da karşılaşmaktadır. İncelenen paylaşımlarda, heteroseksüellik erkekliğin en temel unsuru olarak kabul edilirken, heteroseksüelliğin dışında kalan bireyler toplumsal düzeni bozmakla suçlanmaktadır (Öztürk, 2021).

Erkek evreni ile ilgili yapılmış çalışmalara karşılık, Türkiye'de kadına yönelik şiddet, etkileri ve olası nedenleri ile ilgili yapılmış birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Mağdur kadına yönelik yaklaşım ele alınan ilgili konulardan biridir. İncel düşünce ile paralel olarak, erkeklerin tecavüz mitlerini kadınlara oranla daha fazla kabul ettikleri ve maskülen özellikleri daha yüksek olan bireylerin de tecavüz mitlerini daha yüksek oranda kabul ettikleri ve mağduru suçlayıcı tutum sergiledikleri raporlanmaktadır (Yancı ve Özlem Polat, 2019). Ek olarak, medyanın kadın cinayetleri haberlerinde kadın mağduru suçlayıcı ve şiddeti normalleştiren ifadeler kullandığı (Güneş ve Yıldırım, 2019), tecavüz haberlerinde tecavüz mitlerini ve hegemonik erkekliği onaylayan bir tutum sergilediği bildirilmektedir (Okroy, 2018).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sadece erkeklerle ilgili konuların hakim olduğu ve genellikle anti-feminist bir tutumun sergilendiği erkek evreninin alt gruplarından biri olan incel oluşumu, cinsel ilişkiye girememeleri nedeniyle feminizmi ve kadınları suçlayan, kadınları küçümseyen, metalaştıran, eşitlik karşıtı bireyler tarafından oluşturulmuştur (Ging, 2017). İncel fikirlerini benimseyen erkekler çeşitli çevrim içi platformda örgütlenip, kadınlara ve feminizme yönelik nefretlerini ve öfkelerini dile getirmekte, her erkeğin bir kadınla birlikte olabileceği bir toplum için feminizmin yıkılması gerektiğini savunmaktadırlar (Zimmerman, 2018). İncel topluluğu, kadınları ve erkekleri dış görünüşlerine, etnik kökenlerine ve toplumdaki algılanan statülerine göre farklı isimlerle etiketlemekte, tarihsel süreçlerinde oluşturdukları, jargonlarıyla iletişim kurmaktadırlar (Waśniewska, 2020). İncel ideolojiye göre kadınlar

kendi bedenleri ile ilgil karar vermeye başlamaları ile, toplumun “üst kesimlerindeki” erkeklerle birlikte olmaya ve onlarla bir ilişki başlatmaya yönelmişlerdir. Cinsel hiyerarşinin üst basamaklarında yer alan ve *alfa* olarak tanımlanan erkeklerle zengin, yakışıklı, kaslı, maskülen gibi özellikler yüklenmektedir. İncel bireyler bu özelliklere sahip olmadıkları için kadınlar tarafında reddedilmekte bu nedenle “sevgisiz ve yalnız” bir hayata mahkum bırakılmaktadırlar (Papadamou vd., 2020; Waśniewska, 2020). Bu haliyle incel düşüncesi toplumsal cinsiyetçi rollerin bir araya getirilerek uçlaştırıldığı bir ideoloji olarak görülebilir. Erkek evrenindeki bazı diğer gruplar gibi, incel topluluğu da biyolojik indirgemeci ve evrimsel söylemleri yeniden yazarak ve çarpıtarak, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini ve gerçek erkeklige ait olduğunu düşündüğü özellikleri kullanarak erkek hegemonyasının yeniden inşasını hedeflemektedir.

İncel topluluğunun kadına yönelik olumsuz tutumu sadece internet ortamı ile sınırlı kalmamaktadır. Son yıllarda gerçekleşen birçok silahlı saldırı failinin incel fikirli paylaşımlarda bulunduğu tespit edilmiştir. Bu saldırıların terör olayı olarak sınıflandırılmasından sonra başta incel topluluğu olmak üzere erkek temelli gruplar toplumda daha bilinir hale gelmiştir (Hines, 2019). Rodger’ın (2014) manifestosunda da belirttiği gibi yaşanan şiddet olaylarının ve kadınların kurban olmasının sorumlusu ve suçlusu “kadınların onu sevmekte ve değerini görmekte yetersiz olmaları” yüzünden yine kadınlardır. Bu bağlamda, kadınlar erkeklerle hakları olan cinsel deneyimi vermeyi reddetmişlerdir. Kadınlar kendi ölümlerinin asıl suçlusu olarak görülerek, şiddet haklı çıkarılmaya çalışılmaktadır. İdeolojik olarak benimsenmese de, Türkiyede’de kadına yönelik şiddet olayları karşısında önyargı ile kurbanın veya mağdurun suçlanması tepkileriyle karşılaşmaktadır (Yancı ve Özlem Polat, 2019). Maskülen hegemonyanın bir ürünü olan incel düşünce gibi kadını metalaştıran düşünce sistemleri, tecavüz mitlerinin yerleşmesine, yayılmasına ve kadına karşı işlenen suçların normalleştirilmesine sebep olabilmektedir.

Amerika’nın artık cinselliğin bir tabu olmaktan çıktığı bir toplum olması nedeniyle cinselliklerini yaşayamayan bireylerin incellik gibi aşırı uç bir oluşumda buldukları düşünülebilir. Türkiye’de ise özellikle genç bireyler için cinsellik çoğu çevrede bir tabu olarak görülmekte ve çeşitli kültürel etmenlerce cinsel hayat kısıtlanmaktadır (Aksoy-Derya vd., 2017). Kültürden doğan bu zorunluluğu kişilerin cinselliği sağlıklı bir şekilde yaşayamamalarını normalleştirmiş olabileceği nedeniyle de, Amerika’daki gibi yoğun bir incel topluluğuna Türkiye’de rastlanma-

makta ya da incel düşünce bir ideoloji veya topluluk çevresinde şekillenmemektedir. Buna karşılık Türk çevrim içi platformların “kırmızı hap”, “pick-up artists” gibi kadınları manipüle ederek ilişki kurmaya yönlendirmeyi amaçlayan ya da kadınlarla ilişki kuramama doğrultusunda şikayetler içeren paylaşımların bulunduğu görülmektedir. Türk anonim mesaj panolarında, incel veya değil, kadına yönelik aşağılayıcı ve ayrımcı bir tutum benimseyen kullanıcılar, kadınların sosyal medyadaki paylaşımlarına hakaret içerikli yorumlar yapabilmekte, tanımadıkları kadınları taciz edebilmektedir. Bu gibi durumlar, başta kadınlar olmak üzere bireylerin güvenli internet kullanma haklarını da ellerinden almaktadır.

İncel kavramı birçok farklı disiplince veya farklı bakış açılarından incelenebilecek bir konudur. Fakat hem görece yeni bir kavram olması hem de üyelerin arasındaki iletişimin belirli kanallar üzerinden yürütülüyor olması, bu grupların varlığının farkındalığını zorlaştırmaktadır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmaların hem alanyazına hem toplumsal sorunların çözümüne birçok katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın da bir hedefi olarak, kadına yönelik hem sanal hem fiziki ortamdaki olumsuz tutumlar ile ilgili farkındalık oluşturmak ve özellikle inceller gibi hegemonik maskülen toplulukların varlığına dikkat çekmektir. Bu topluluklarda gözlemlenen ayrımcılık, ideolojileştirildiği ve amaçlandırıldığı için birçok açıdan risk teşkil edebilmektedir. Bu noktada, kadın düşmanlığının sadece gizli-den gizliye sürdürülen bir tutum olmadığı, ayrımcılığın bir hayat “felsefesi” olarak açıkça kabul edilen bir kavram olabileceği de görülecektir.

Buna karşılık, çevrim içi mizojini sadece ekstremist kanat ile sınırlı kalmamakta, sosyal paylaşım sitelerinde, popüler haber sitelerinde ve çevrim içi topluluklarda kasıtlı olarak yapılan, kadına yönelik önyargı barındıran paylaşım ve yorumları da içermektedir. Bu nedenle çevrim içi kadın düşmanlığı sadece istisnai ekstremist söylemler olarak değil, daha geniş bir bağlamda sosyal olarak inşa edilmiş, kolektif ifadeler olarak görülmelidir. Toplumda incel düşüncelere sahip olmak için bireyin kendisini incel olarak ifade etmesi veya incellik kavramına aşına olması gerekmemektedir. İncel düşünceyi ve mesajlarını taşıyan resim, video, yazı gibi paylaşımlar, yorumlar, kılavuzlar, yönergeler, mimler (meme), capsler ve jargonlar özellikle genç bireyleri etkileyebilmektedir. Özellikle ebeveynler, çocukların veya gençlerin internet ortamında ne gibi risklerle karşılaşabileceği konusunda bilinçli olmayabilmektedir. Türkiye’deki ebeveynlerin çocuklarını internet kaynaklı risklerden koruyacak yeterli bilgi birikimine sahip olmadığı btespit edilmiştir (Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Kurşun ve Ogan, 2014). Bu riskler sadece istismar, dolandırıcılık, şantaj gibi fiziksel tehlikeler için değil, ayrıca insellik gibi

özellikle kadınlara ve diğer insanlara -ve canlılara da- yönelik nefret içerikli aşırı uç havuzların felsefelerini benimsemek olabilmektedir.

Bu alanda yapılacak çalışmaların bir başka önemi ise özellikle gençleri içine alan, bu tür akımların takipçi bulmasına zemin hazırlayan ve eşlik eden bireysel ve toplumsal faktörlerin tespitinin önünü açacak olmalarıdır. Tespit edilecek faktörler, kadına yönelik ayrımcı tutumun ve toplumsal cinsiyet rollerinin gençler arasında yayılmasını ve yerleşmesini önleme açısından önem arz etmektedir. Ayrıca farklı cinsiyetle iletişim kuramayan bireylerin problemlerini daha iyi anlamak adına ipucu verecektir. Ataerkil toplumsal cinsiyetçi bakış açısının kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılması üzerindeki etkin rolü (Can, 2013) nedeniyle, bu alanda yapılacak çalışmalardan elde edilen bulgular, sadece kadına karşı aşağılayıcı tutumların değil, ayrıca çeşitli nefret suçlarının engellenmesi açısından da değerlendirilebilecektir.

Çevrim içi ortamda oluşan cinsiyetçi ve ırkçı gruplar uluslararası alanyazınında tanınmaya başlansa da henüz Türk alanyazınında gerekli ilgiyi görmemektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar doğrultusunda incellik kavramına Türk kültürü ve Türkiye’de yerleşmiş olan toplumsal cinsiyet rolleri bakış açısı ile yaklaşmanın kapısı açılacaktır. İncel topluluğu gibi diğer erkek evreni oluşumları, kadına kılıplar ve roller yükledikleri gibi erkeğe de ulaşılması imkansız olabilecek görevler yüklemektedir. Alanyazında da toplumdaki erkeklik algısının fiziksel güçlülük, aile geçimini sağlamak, duygularını göstermemek, heteroseksüellik (Özdemir, 2019) gibi incel düşünceyle paralellik gösteren özelliklerle ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Sonuç olarak, fiziksel tehdit ve hakaretlerin yanında incel düşüncenin feminizm ve diğer eşitlikçi görüşlerle çatışma halinde olduğu görülmektedir. Bu tür toplulukların varlığı ve internetle birlikte fikir paylaşımının kolaylığı ve hızlılığı ile, kadına ve cinselliğe yönelik şiddet içerikli yönelimlerin sosyal açıdan kabul edilebilir hale gelmesi riski bulunmaktadır. Üstelik incel topluluğu toplumdaki problemlerin çözümü için feminizmin çökertilmesi amacını asil bir görev olarak algılamaktadır. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmaların incel veya diğer erkek ege-men ideolojileri takip etmenin olası neden ve risk faktörlerini araştırması önem taşımaktadır. İnternet sayesinde, belki gerçek yaşamda yayılacağından çok daha hızlı yayılan ve yayılacak olan, hedef kitesinin gençler olduğu, kadın ve azınlık karşıtı ideolojiler konusunda farkındalığın inşası, bu toplulukların oluşmasına sebep olan ve eşlik eden etmenlerin tespiti doğrultusunda, bu ideolojilerin kav-

ramlaştırılması ve daha iyi anlaşılması için bu alanda yapılacak çalışmaların gerekli olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, kadınların sadece kültürün neden olduğu ve bazı durumlarda otomatik bir şekilde meydana gelebilen ayrımcılığın yanında ideolojik, bilinçli ve şiddet olumsuzluğu yapılabilen bir ayrımcılığa da maruz kalabileceği üzerinde durulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

Aksoy Derya, Y., Timur Taşhan, S., Uçar, Y., Karaaslan, T. ve Akbaş Tunç, Ö. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1–8.

Aly, A., Macdonald, S., Jarvis, L. ve Chen, T. M. (2016). Introduction to the special issue: Terrorist online propaganda and radicalization. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40(1), 1–9.

Austin, P. L. (2019). What is 8chan, and how is it related to this weekend's shootings? Here's what to know. <https://time.com/5644314/8chan-shootings/>

Baele, S., Brace, L. ve Coan, T. (2019). From “incel” to “saint”: Analyzing the violent worldview behind the 2018 Toronto attack. *Terrorism and Political Violence*.

Bates, L. (2020). *Men who hate women*. London: Simon & Schuster.

Bernstein, M., Monroy-Hernández, A., Harry, D., André, P., Panovich, K. ve Vargas, G. (2011, July). 4chan and/b: An Analysis of Anonymity and Ephemerality in a Large Online Community. *In Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 5(1).

Blais, M. ve Dupuis-Déri, F. (2012). Masculinism and the antifeminist counter-movement. *Social Movement Studies*, 11(1), 21–39.

Bratich, J. ve Banet-Weiser, S. (2019). From pick-up artists to incels: Con(fidence) games, networked misogyny, and the failure of neoliberalism. *International Journal of Communication* 13, 5003–5027.

Byerly, C. M. (2020). Incels online reframing sexual violence. *The Communication Review*, 1-19.

Can, Y. (2013). Kadına yönelik şiddetin toplumsal temelleri: Niğde örneği. *Journal of World of Turks*, 5(1), 203–216.

Carrigan, T., Connell, B. ve Lee, J. (1985). Toward a new sociology of masculinity. *Theory and Society*, 14(5), 551–604.

Collins, B. (2018). A horror tale of male entitlement: Jack the Ripper and 'his' shadow, the incel movement. *International Public Policy Review*, 13(1), 10–16.

Coston, B. M. ve Kimmel, M. (2012). White men as the new victims: Reverse discrimination cases and the men's rights movement men, masculinities, and law. *Nevada Law Journal*, 13(2), 368–385.

Dahl, J., Vescio, T. ve Weaver, K. (2015). How threats to masculinity sequentially cause public discomfort, anger, and ideological dominance over women. *Social Psychology*, 46(4), 242–254.

Dewey, C. (2014). Inside the “manosphere” that inspired Santa Barbara shooter Elliot Rodger. <https://wapo.st/2ORwu20>.

Donnelly, D., Burgess, E., Anderson, S., Davis, R. Ve Dillard, J. (2001). Involuntary celibacy: A life course analysis. *Journal of Sex Research*, 38(2), 159–169.

Eisler, R. M., Franchina, J. J., Moore, T. M., Honeycutt, H. G. ve Rhatigan, D. L. (2000). Masculine gender role stress and intimate abuse: Effects of gender relevance of conflict situations on men's attributions and affective responses. *Psychology of Men & Masculinity*, 1(1), 30–36.

Elgün, A. (2020). Erkek evreninde erkeklik biçimlerinin temsili: www.erkekadam.org üzerine nitel bir analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 871–894.

Farrell, T., Fernandez, M., Novotny, J. ve Alani, H. (2019). *Exploring Misogyny across the Manosphere in Reddit*. Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science - WebSci'19.

Flood, M. (2004). Backlash: Angry men's movements. *The battle and backlash rage on: Why feminism cannot be obsolete* içinde (ss. 261-278). Indiana: Xlibris Press.

Fulper, R., Ciampaglia, G. L., Ferrara, E., Ahn, Y., Flammini, A., Menczer, F., Lewis B. ve Rowe, K. (2014). Misogynistic language on Twitter and sexual violence. *Proceedings of the ACM Web Science Workshop on Computational Approaches to Social Modeling (ChASM)*.

Gadd, D. ve Jefferson, T. (2017). *Psychosocial criminology*. London: Sage Publications.

Ging, D. (2017). Alphas, Betas, and Incels. *Men and Masculinities*, 1097184X177064.

Güneş, G. ve Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet temelli bir savaş: Kadın cina-yetlerinin medyada temsili üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936–964.

Halder, D. ve Jaishankar, K. *Online social networking and women victims*. K. Jaishankar (Eds.). *Cyber Criminology: Exploring Internet Crimes and Criminal Behavior içinde* (ss. 299–317). New York: CRC Press.

Hines, A. (2019). How many bones would you break to get laid? <https://www.thecut.com/2019/05/incele-plastic-surgery.html>

Hoffman, B., Ware, J. ve Shapiro, E. (2020). Assessing the threat of incel violence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–23.

İnci, S. ve Alpen, İ. (2019). *Feminist dünyada erkek olmak*. İstanbul: Motto Yayınları.

Jane, E. (2017). *Misogyny online: A short (and brutish) history*. Los Angeles: Sage.

Jardine, E. (2015). The dark web dilemma: Tor, anonymity and online po-licing. *Global Commission on Internet Governance*, 21, 1–24.

Jones, A. (2020). Incels and the manosphere: Tracking men's movements online (Yüksek lisans tezi). University of Central Florida.

Kaşıkçı, D. N., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E. ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kul-lanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230–243.

Kelly, A. (2017). The alt-right: reactionary rehabilitation for white mascu-linity: US alt-right extremism is a logical consequence of mainstream neo-con-servatism. *Soundings: A journal of politics and culture*, 66, 68–78.

Kowalski, R. M. ve Limber, S. P. (2013). Psychological, physical, and ac-ademic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *The Journal of ado-lescent Health : Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 53(1 Suppl), S13–S20.

Lachow, I. ve Richardson, C. (2007). Terrorist use of the Internet: The real story. *JFQ: Joint Force Quarterly*, 45, 100–103.

Lilly, M. (2016). *'The world is not a safe place for men': The representa-tional politics of the manosphere* (Yüksek lisans tezi). Ottawa: University of Ot-tawa.

Lindsay, C. A. (2020). *Swallowing the black pill: A qualitative exploration of incel antifeminism within digital society* (Yüksek lisans tezi). Wellington: Vic-toria University of Wellington.

Messerschmidt, J. W. (2019). *Hegemonik erkeklik: Formülasyon, yeniden formülasyon ve genişleme*. Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İniyatifi (çev.). Ç. Günay-Erkol ve N. Y. Sünbuloğlu (Ed.). İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları.

Messner, M. A. (2016). Forks in the road of men's gender politics: Men's rights vs feminist allies. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy* 5, 6–20.

Munsch, C. L. ve Willer, R. (2012). The role of gender identity threat in perceptions of date rape and sexual coercion. *Violence Against Women*, 18(10), 1125–1146.

Nagel, A. (2017). *Kill all normies: Online culture wars from Tumblr and 4chan to the alt-right and Trump*. Hampshire: Zero Books.

Ohlheiser, A. (2018). *Inside the online world of 'incels,' the dark corner of the Internet linked to the Toronto suspect*. Erişim adresi: <https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2018/04/25/inside-the-online-world-of-incels-the-dark-corner-of-the-internet-linked-to-the-toronto-suspect/>

Okray, Z. (2018). Türk basınında kadına yönelik tecavüz haberlerinin eleştirel söylem çözümlemesi modeliyle incelenmesi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 190–238.

O'Malley, R. L., Holt, K. ve Holt, T. J. (2020). An exploration of the involuntary celibate (incel) subculture online. *Journal of Interpersonal Violence*.

Öztürk, F. E. (2021). İnternet alt kültürü bağlamında egemonik erkeklik söyleminin dijital dönüşümü: #erkekyerinibilsin hashtag örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 11(22), 101–123.

Papadamou, K., Zannettou, S., Blackburn, J., Cristofaro, E.D., Stringhini, G. ve Sirivianos, M. (2020). Understanding the incel community on YouTube. *ArXiv*, abs/2001.08293.

Poland, B. (2016). *Haters: Harassment, abuse, and violence online*. Lincoln, NE: Potomac Books.

Reidy, D. E., Berke, D. S., Gentile, B. ve Zeichner, A. (2014). Masculine discrepancy stress and intimate partner violence. *Personality and Individual Differences*, 68, 160–164.

Riberio, M. H., Blackburn, J., Bradlyn, B., De Cristofaro, E., Stringhini, G., Long, S., Greenberg, S. ve Zannettou, S. (2020), The evolution of the menosphere across the web.

Rodger, E. (2014). *My twisted world: The story of Elliot Rodger*. Erişim adresi: <https://www.nytimes.com/interactive/2014/05/25/us/shooting-document.html>

Rubin, J. D., Blackwell, L. ve Conley, T. D. (2020). Fragile masculinity: Men, gender, and online harassment. *CHI '20: Proceedings of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 1–14.

Sallavaci, O. (2018). Crime and social media: Legal responses to offensive online communications and abuse. H. Jahankhani (Ed.). *Cyber Criminology* içinde (ss. 3–25). London: Springer.

Santa Barbara County Sheriff's Office. (2015). *Isla Vista Mass Murder, May 23, 2014. Investigative summary*. Erişim adresi: <http://files.courthouse-news.com/2015/03/04Isla%20Vista%20investigation.pdf>

Saragoza, P. (2020). *The “incels” and the ideology of extreme misogynistic violence*. Erişim adresi: <https://www.wtsglobal.com/the-incels-and-the-ideology-of-extreme-misogynistic-violence/>

Schmitz, R. M. ve Kazyak, E. (2016). Masculinities in cyberspace: An analysis of portrayals of manhood in Men's Rights Activist websites. *Social Sciences*, 5(2), 18.

Scaptura, M. N. ve Boyle, K. M. (2019). Masculinity threat, “incel” traits, and violent fantasies among heterosexual men in the United States. *Feminist Criminology*, 155708511989641.

Solon, O. (2017). *'Incel': Reddit bans misogynist men's group blaming women for their celibacy*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/technology/2017/nov/08/reddit-incel-involuntary-celibate-men-ban>

Turnage, A. K. (2007). Email flaming behaviors and organizational conflict. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 43–59.

Um, J. (2016). Strategic misogyny and its contradiction – Focusing on the analysis of the posts on the internet community site Ilgan best Jeojangso (daily best storage). *Media, Gender & Culture*, 31(2), 193–236.

Van Valkenburgh, S. P. (2018). Digesting the Red Pill: Masculinity and Neoliberalism in the Manosphere. *Men and Masculinities*, 1097184X1881611.

Waddell, C., Van Doorn, G., March, E. ve Grieve, R. (2020). Dominance or deceit: The role of the Dark Triad and hegemonic masculinity in emotional manipulation. *Personality and Individual Differences*, 166, 110160.

Waśniewska, M. (2020). The red pill, unicorns and white knights: Cultural symbolism and conceptual metaphor in the slang of online incel communities.

Cultural Conceptualizations in Language and Communication içinde (ss. 65–82). Springer, Cham.

Weimann, G. (2004). *How modern terrorism uses the Internet: Special Report*. Washington DC: United States Institute of Peace.

Whine, M. (1999). Cyberspace—A new medium for communication, command, and control by extremists. *Studies in Conflict & Terrorism*, 22, 231–246.

Williams, D. J. ve Arntfield, M. (2020). Extreme sex-negativity: An examination of helplessness, hopelessness, and misattribution of blame among “incel” multiple homicide offenders. *Journal of Positive Sexuality*, 6(1), 33–42.

Yancı, F. ve Özlem Polat, A. (2019). Tecavüze ilişkin tutumların tecavüz mitleri, adil dünya inancı, cinsiyet rolleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1, 31–50.

Yun, B. (2013). Ilbe and misogyny. *e Radical Review*, 57, 33–56.

Zimmerman, S., Ryan, L. ve Duriesmith, D. (2018). *Recognizing the Violent Extremist Ideology of ‘Incels’*. Women In International Security, Policy Brief.